

TEMEL BAĞLAMA ÖĞRETİMİNİN ORTA DÜZEYİNE YÖNELİK EZGİ-ESER ÇÖZÜMLEMELERİNDE KULLANILAN VE ÖNERİLEN TEZENE TEKNİKLERİNİN ÖĞRENCİLERİN BAĞLAMA ÇALMA BECERİLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ¹

Investigation of the Effect of Plectrum Techniques Used and Suggested in Analysis of Melody-Works for the Intermediate Level of Basic Bağlama Teaching on Students' Playing Bağlama Skills

Servet Yaşar²

Makale Bilgisi	Özet
<i>Araştırma Makalesi</i> <i>Gönderilme:</i> 3 Mayıs 2023 <i>Kabul:</i> 16 Mayıs 2023 <i>Anahtar kelimeler:</i> Türk Halk Müziği, Bağlama Eğitimi, Tezene Tekniği.	Günümüzde Türk müziği eğitimi veren kurumların yaygınlaşmasıyla birlikte, çalgı eğitiminde yeni arayışlar ve tekniklere yönelik çabaların yaygınlaştığı görülmektedir. Bağlama çalgısında da benzer arayışların öne çıktığı gözlenmektedir, sazin gerek temel eğitimi gerekse halk müziği ilgililerince bilinen adıyla bölgesel ve yöresel tezene teknikleri kapsamında sistem eksikliğinin giderilmesiyle ilgili bazı çalışmaların gerçekleştirildiği bilinmektedir. Bu makalede ise genel olarak temel bağlama öğretiminin orta düzeyi hedef alınarak “kullanılmakta olan” ve “önerilen” tezene tekniği şeklinde öne çıkan iki tezene öğretim tekniğinin karşılaştırmalı sonuçları konu edilmiştir. Araştırma kapsamında öncelikle literatür taramasına gidilmiş ve bu doğrultuda hazırlıklar yapılmıştır. Üniversitelerin müzik birimlerinde bağlama dersi veren uzman öğreticilere uygulanan anket sonuçları doğrultusunda ‘kullanılmakta olan tezene tekniği’ belirlenerek kontrol gurubu, ‘önerilen tezene tekniği’ kapsamında ise deney gurubu oluşturulmuştur. Genel hazırlıklar tamamlandıktan sonra başlangıç düzey eğitim süreci sonuçlandırılmış ve hemen ardından 6 hafta süresince toplam 12 dersten oluşan orta düzey ders müfredatının uygulama aşamasına geçilmiştir. Orta düzey ders süreçleri bitiminde ise farklı üniversitelerden bir araya gelen uzmanlar tarafından hazırlanan bir sınav uygulaması yapılmış ve araştırma kapsamında bu sınav değerlendirmesine ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.
Article Information	Abstract
<i>Research Article</i> <i>Received:</i> May 3, 2023 <i>Accepted:</i> May 16, 2023 <i>Keywords:</i> Turkish Folk Music, Bağlama Training, Plectrum Technique.	Today, with the spread of Turkish music education institutions, it is seen that efforts towards new searches and techniques in instrument education have become widespread. It is observed that similar searches have come to the fore in the bağlama instrument as well, and it is known that some studies have been carried out on the elimination of the deficiency of the system within the scope of both the basic education of the saz and the regional and local plectrum techniques, known to those who are interested in folk music. In this article, the comparative results of two plectrum teaching techniques, which are "in use" and "recommended", are includes by targeting the middle level of basic bağlama teaching in general. Within the scope of the research, first of all, literature review was made and preparations were carried out in this direction. In accordance with the results of the questionnaire applied to the expert teachers who teach bağlama lessons in the music units of the universities, the control group was formed by determining the 'used plectrum technique', and the experimental group was formed within the scope of the 'recommended plectrum technique'. After the general preparations were completed, the initial level education process was concluded and immediately after that, the implementation phase of the intermediate course curriculum consisting of a total of 12 courses for 6 weeks was started. At the end of the intermediate level course processes, an exam prepared by experts from different universities was made and the results of this exam evaluation were included within the scope of the research.

Kaynak/Cite: Yaşar, S. (2023). Temel bağlama öğretiminin orta düzeyine yönelik ezgi-eser çözümlerinde kullanılan ve önerilen tezene tekniklerinin öğrencilerin bağlama çalma becerilerine etkisinin incelenmesi. *Lokum Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(2), 66-86.

 iThenticate
İntihal / Plagiarism

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve yayın öncesi intihal taraması yapılmıştır. / This article has been reviewed by at least two reviewers and has been checked for plagiarism before publication.

Copyright © Published by Karabuk University, Karabük, TÜRKİYE

¹Bu makale, “Temel Bağlama Öğretiminde Kullanılmakta Olan ve Önerilen Tezene Tekniğinin Öğrencilerin Bağlama Çalma Becerilerine Etkisinin İncelenmesi” adlı Sanatta Yeterlik tez çalışmasından alınan temel bağlama öğretiminin orta düzeyine ilişkin bir özetidir.

²Doçent, İskenderun Teknik Üniversitesi, servetyasar@hotmail.com, orcid.org/0000-0003-3064-1530

GİRİŞ

Ülkemizde özellikle müziğin birçok alanında sistemleşme süreci başlatılmış, bununla birlikte bağlama öğretiminde de sistem eksikliğinin giderilmesi için bazı çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Türk müziği eğitimi veren kurumların yaygınlaşmasıyla birlikte özellikle bağlama sazının öğretimine yönelik sistemli, belli tekniklere dayalı eğitim ve öğretim modellerinin ortaya konması bir gereklilik haline gelmiştir.

Batı müziği içinde kullanılan çalgılar incelendiğinde, bu çalgılara yönelik birçok yöntem arayışı ve metodik çalışmanın mevcut olduğu görülebilir. Uzun yıllardan beri denenen bu çalışmalar sayesinde bu çalgıların eğitimine yönelik sistem eksiklerinin giderilmesi yönünde büyük aşamalar katedildiği bilinmektedir. Türk müziğinde ise Cumhuriyet dönemine kadar usta-çırak (meşk) yöntemiyle kullanılarak yürütüldüğü için bu alandaki çalgılarla ilgili sistem problemi uzun yıllar devam etmiştir. Söz konusu çalgılardan biri de bağlamadır. Bağlama, Anadolu da büyük yaygınlık göstermesine rağmen, eğitimine yönelik çalışmalar uzun yıllar boyunca usta-çırak eğitiminden öteye gidememiştir.

Bağlamanın tarihi süreç içinde değişimi ve gelişimi dikkate alındığında Türk müziği sazları içinde önemli bir yol katettiği gözlenebilir. Özellikle Anadolu da gelişimini sağlayan bu sazın, toplumun gereksinimleri karşısında tel, tezene (mızrap), perde vb. gibi fiziksel değişimlerinin olması, sazın Anadolu toplumu tarafından ne denli önemsendiğinin bir göstergesidir. Parlak (2000, s.1) Başta metal tel kullanımına bağlı olarak meydana gelen bu değişimler sonucunda, Anadolu'daki göçebe topluluklarının kolayca taşıyabileceği nitelikleri küçük bağlamanın boyu farklı büyüklüklere ulaşmış, tel sayısı artmış, hatta ses sisteminde bazı farklılaşmalar meydana gelmiştir. Bu değişimlerden en önemlisi; binlerce yıldır doğal süreç içinde pena vb. hiçbir araç kullanılmadan çalınan bu sazın 'tezene' veya 'mızrap' denilen bir yardımcı araçla icra edilmeye başlamış olmasıdır. Özellikle şehirlerde meydana gelen bu oluşumdan sonra, el ile çalma tekniği mızrap karşısında terk edilmeye başlanmış, öyle ki; şehirli ustaların zamanla tamamen unuttukları bu tarz, nihayet halk sanatçıları arasında da yok olma sürecine girmiştir.

Bağlamanın fiziksel değişimlerinin yanında farklı akort biçimleriyle (düzen) de icra edilmesi, sazın çoklu kullanılabilirliği açısından önem taşımaktadır. Sağ ve Erzincan (2009, s.3) Bağlamada icra tarzlarındaki çoklu gelişmenin yanı sıra 'düzen' diye tabir edilen farklı akort biçimlerini de barındırıyor olması, bu çalgıya zamanla farklı bir kimlik kazandırmıştır. Anadolu'daki geleneksel müzik kültürü içerisinde biçimlenen bağlamanın bu özgünlüğü özellikle âşık müziği bünyesinde bulunan usta-çırak eğitimiyle günümüze kadar aktarılmıştır. Zaman içinde kentleşme süreciyle birlikte akademik eğitim alanında da yerini almaya başlamıştır.

Bağlamada meydana gelen fiziksel değişimler ve farklı akort biçimlerinin kullanılmasının yanı sıra, zamanla sazın eğitim ve öğretimine yönelik arayışlar da ortaya çıkmaya başlamıştır. Çalgının gerek temel eğitime, gerekse halk müziği ilgililerince bilinen adıyla bölgesel ve yöresel tezene tekniklerine ilişkin çalışmaların yanı sıra, sazın elle çalınmasına ilişkin yapılan çalışmalar özellikle sazın eğitime yönelik önemli gelişmelerdir. Kınık (2010, s.50) Bağlama, çalış tekniklerindeki incelik, yöresel unsurları içermesi, ileri düzey çalışmalarına uygun bir çalgı olması nedeniyle zengin bir icra özelliğine sahiptir. Çalgıya özgü geliştirilmiş tavırlar, düzenler ve çalış biçimlerinin yanı sıra diğer geleneksel çalgılardan farklı olarak bağlama, şelpe adı verilen elle çalım ve tezeneli çalım şeklinde iki temel çalış tekniğine sahiptir. Bu teknikler içinde gerek

repertuarı gerekse çalınma uygunluğu bakımından tezene ile çalınma tekniği, Türkiye coğrafyasında en yaygın çalış biçimidir. Bu açıdan bakıldığında, zengin bir yöresel tezene tavrına sahip olması ve bu tavırların çalınma uygunluğunun gereği, uzun saplı bağlama daha geniş bir kullanım alanına sahiptir.

Bağlama eğitiminde özellikle de gelenekten gelen usta – çırak yönteminin kullanılmasının yanı sıra, yurdun çeşitli şehirlerinde devlet konservatuvarlarının kurulmasıyla birlikte genel olarak bir yöntem arayışına ihtiyaç duyulmuştur. Önceleri Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu tarafından görevlendirilen sanatçılar bu görevi üstlenmiş, Türk müziği alanlarının açılması ve yaygınlaşmasıyla birlikte usta-çırak yöntemiyle bu uygulamaya bir süre daha devam edilmiştir. Süreç içerisinde bu alanlardan yetişen mezunlar ise bağlama sazına ilişkin planlı ve programlı metodik eksikliklerin olduğunu fark ettikçe yeni sistem arayışlarına yönelmişlerdir. Özellikle İstanbul Teknik Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi Konservatuvarları ile Türk Müziği ve bağlama dersi veren diğer konservatuvarlardaki öğretim elemanları tarafından oluşturulan yöntemler, günümüzde de halen kullanılmaktadır. Benzer şekilde, öğretmen yetiştiren müzik eğitim bölümlerinde de bağlama sazı aynı süreçlerde önce ders olarak konmuş olsa da, metot ve sistem eksikliğinden dolayı bu dersler ilerleyen dönemlerde ne yazık ki kaldırılmıştır. Son zamanlarda bu bölümler içinde de yetişen öğretim elemanlarının çabalarıyla yeni arayışlara gidilmiş ve yeni yöntemler geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu yöntemlerin bazıları bugün metot olarak da kullanılmaktadır.

Bağlama öğretimine yönelik yapılan ilk çalışmalara bakıldığında, ilgili çalışmaları ve bunları gerçekleştirenleri şu şekilde özetlemek mümkündür: Yener (2003, s.1-2), Nota kullanmadan (pratik) bağlama eğitimi hazırlayanlar arasında ilk olarak şevki Boz, Veli Aslan, Durmuş Özeltay vb. isimler yer almaktadır. şemsi Yastıman'ın 'Sazdan Bilgiler' ve 'Sazdan Düzenler' adlı iki çalışması ise birer metot niteliği taşımaktadır. Yılmaz İpek, Ahmet Günday ve Güray Taptık gibi isimlerin ise hem notalı hem de pratik çalışmaların bir arada verildiği metotlar yazmışlardır. Bağlama öğretilimi konusunda ilk ciddi metot hazırlığı ise şenel Önalđı tarafından yapılmış ve sonrasında benzer çalışmaları şinasi Özel ve İbrahim Sarıçiftçi de yaparak alana birer metot ile katkı sağlamışlardır. Bu metot çalışmalarının yanı sıra Mansur Kaymak'ın 'Türk Halk Müziği ve Oyunları' dergisinde bölümler halinde yayınlanan çalışmaları da bağlama öğretiminde tespit edilen ilk örnekler arasında sayılabilir.

Günümüzde ise bağlama öğretimine yönelik yapılan metot çalışmaları değerlendirildiğinde, bunların kendi içinde farklı yöntemler ve uygulamalar içermesine karşın daha sistemli ve uygulanabilir çalışmalar olduklarını söylemek mümkündür. "Yakın tarihimizde çeşitli devlet kurumlarının, yerel ve sivil kurumların çalışmaları sonucunda bağlama öğretilimini 'Akademik' seviyeye getirme yolunda büyük aşama sağlanmıştır. Ayrıca bağlama öğretilimi ile ilgili çalışmalar yapan, metot hazırlayan saygın ve değerli üstatlar bağlama öğrenimini halka yaymışlardır" (Akmaz, 2002, s.1). Bu çalışmalardan özellikle akademik kurumlarda öğretici olarak görev yapan uzmanlar tarafından yapılan ve öne çıkan çalışmalar ise şunlardır: Savaş Ekici (Bağlama Eğitimi Yöntem ve Teknikler), Kenan Durul (Bağlama Metodu), Gazi Erdener Kaya (Bağlama Metodu), Arif Sağ / Erdal Erzincan (Bağlama Metodu I. Cilt - II. Cilt), Sabri Yener (Bağlama Öğretim Metodu 1-2-3), Erol Parlak (El İle Bağlama Çalınma şelpe Tekniği Metodu 1).

Bu araştırma kapsamında özellikle bağlamanın temel öğretiminde orta düzey eğitimi hedef alınarak Üniversitelerin müzik eğitimi veren birimlerinde bağlama

derslerinde kullanılan tezene teknikleri belirlenmiş ve bu teknikler içinde en çok kullanılan tezene tekniği uzman öğretmenlere uygulanan anket çalışması sonucunda ortaya konmuştur. Temel bağlama öğretiminde kullanılmakta olan tezene tekniği ve önerilen tezene tekniği karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş ve çalma yetileri birbirine benzeyen öğrenciler üzerinde uygulanmıştır. Bu doğrultuda ortaya çıkan sonuçlar deneysel çalışma kapsamında değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Problem Durumu

Araştırmanın problem cümlesi “Temel bağlama öğretiminin orta düzeyine yönelik ezgi/eser çözümlenmelerinde hedefe ulaşmada kullanılmakta olan ve önerilen tezene tekniklerinin uygulanabilirliği nasıldır?” şeklinde oluşturulmuştur. Araştırmanın alt problemler ise deney sürecinde gerçekleştirilen orta düzey öğretimine ilişkin olup *kullanılmakta olan ve önerilen* tezene tekniklerinin karşılaştırmalı olarak yapılan sınav değerlendirilmesine yönelik hazırlanmıştır. Buna göre alt problemler ise, her bir öğrencinin orta düzey eğitimi sürecinde öğrendiği konular çerçevesinde;

1. Yeni verilen ezgi çalışması üzerinde uygulanan yazılı ifadelerin doğruluğu nasıldır?
2. Derslerde öğrenilen eserlerin sınav performansına yönelik durumu nasıldır?
3. Yeni karşılaşılan ritmik yapıların çözümlenmesine ilişkin uygulama durumu nasıldır?
4. Yeni karşılaşılan ezgisel yapıların çözümlenmesine yönelik uygulama durumu nasıldır?

şeklinde oluşturulmuş olup, değerlendirme neticesinde öğrenciler üzerinde ne tip sonuçlara ulaşıldığı irdelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile temel bağlama öğretiminin orta düzeyi dikkate alınarak yeni bir tezene tekniği önerisinin ortaya konması, bu tekniğin şimdiye kadar kullanılmakta olan tekniklerle karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi ve çıkacak sonuçlar doğrultusunda öğrencinin özellikle çözümlenmeye dayalı unsurları daha sistematik bir şekilde aşması hedeflenmiştir.

Araştırmanın Önemi

Bu çalışma, temel bağlama öğretimi orta düzey eğitime yönelik bugüne kadar kullanılmakta olan tezene tekniği konusu üzerinde bir durum tespiti yapılması ve yeni bir öğretim tekniğinin ortaya konması açısından önemlidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı deneysel bir çalışmadır. Bu doğrultuda öncelikle nitel araştırmanın kaynak tarama ve doküman analizi/incelemesi yöntemleri kullanılarak çalışmaya yön verilmiştir. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar" (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.227). Araştırmada ilk olarak dokümanlara ulaşılmış, orijinallikleri kontrol edilmiş, çalışmanın amacına uygun olarak farklı tartımlarda, farklı usullerde ve farklı birim değerlerde hazırlıklar yapılarak tezene uygulamaları konu başlıklarına göre sınıflandırılmıştır. Çalışmanın bu aşaması devam

ederken aynı zamanda üniversitelere bağlı müzik bölüm / anasanat / anabilim dallarında bağlama eğitimi veren uzman öğreticilere temel bağlama öğretimi orta düzey eğitimine yönelik kullanılmakta olan tezene tekniğinin tespiti için bir anket uygulanması gerçekleştirilmiştir. Bu anketlerden elde edilen veriler doğrultusunda *kullanılmakta olan tezene tekniği* ile bu araştırma kapsamında ortaya konan *önerilen tezene tekniğinin* ‘Karşılaştırmalı Deneysel Araştırma Deseni’ kapsamında kullanılmasına karar verilmiştir. Bu araştırma kapsamında kullanılan karşılaştırmalı deneysel araştırma deseni, Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı Türk Halk Müziği Bölümünde 2009-2010 eğitim-öğretim yılında öğrenime yeni başlayan dört öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Bu öğrencilerden ilk ikisi *kontrol grubu* kapsamında, diğer iki öğrenci ise *deneysel grubu* kapsamında değerlendirilmiştir. Her iki grupta da daha önceden belirli bir düzeyde bağlama çalabilen (1.kişiler) ve ilk defa bağlama çalacak olan (2.kişiler) eş değer öğrenciler bulunmaktadır. Bu öğrencilerin seçiminde ise eş değer kişiler arasında benzer durumlar göz önünde tutularak eşleştirmeler yapılmıştır. İki tekniğin deneysel kapsamda karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesinin de ise sınavın alt aşamaları kişi bazında değerlendirilmiş, daha sonra farklı grupta yer alan ve aynı özelliği taşıyan eş değer öğrenciler arasındaki farklar gözetilerek değerlendirmeler yapılmıştır. Son olarak da sınavın genel sonucuna ilişkin değerlendirmelere yer verilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı Türk Halk Müziği Bölümü’nde bağlama dersi alan öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise, aynı eğitim-öğretim yılı, kurum, birim ve bölümde temel bağlama dersi almakta olan 4 kişilik somut bir guruptan oluşmaktadır.

Temel Bağlama Öğretimi Orta Düzeyine Yönelik Kullanılmakta Olan Tezene Tekniği

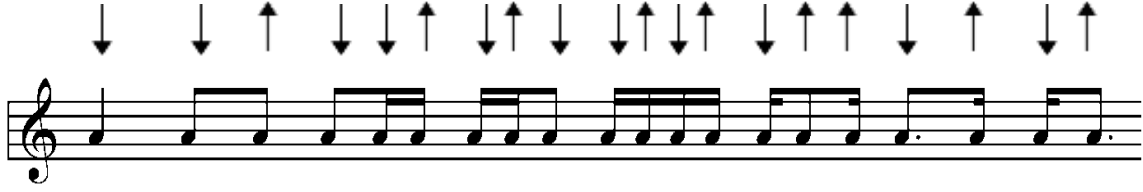
Bu teknik, araştırma kapsamında 12 üniversitede bağlama eğitimi veren 37 uzman öğreticiden elde edilen anket verileri doğrultusunda hazırlanmıştır. Bu kapsamda *betimleyici yöntem* ile istatistiklerden faydalanılarak elde edilen veriler doğrultusunda anket değerlendirmeleri yapılmıştır. Bu değerlendirmeler sonucunda temel bağlama eğitiminin orta düzey eğitimine yönelik birbirinden farklı kullanılan tezene teknikleri, en çok kullanılan en az kullanılan doğru numaralandırılarak sıralanmış ve bu sıralama doğrultusunda en çok kullanılmakta olan tezene tekniği belirlenmiştir.

Kontrol grubu öğrencileri üzerinde uygulanan ‘kullanılmakta olan tezene tekniği’ başlangıç düzey eğitimi tamamlandıktan sonra orta düzey öğretimi sürecinde 4 konu başlığı (3, 4, 5 ve 6. konular) altında verilmiştir. Bu teknik ve konuları içeren bilgiler aşağıda verildiği gibidir.

Konu 3:

Üçüncü konu kapsamında, temel bağlama öğretiminin orta düzeyine yönelik olarak; 4’lük, noktalı 8’lik, 8’lik ve 16’lık sürelerden oluşan tartım kümelerine yer verilmiştir. Konuyla ilgili uygulamalar Şekil 1’deki gibidir

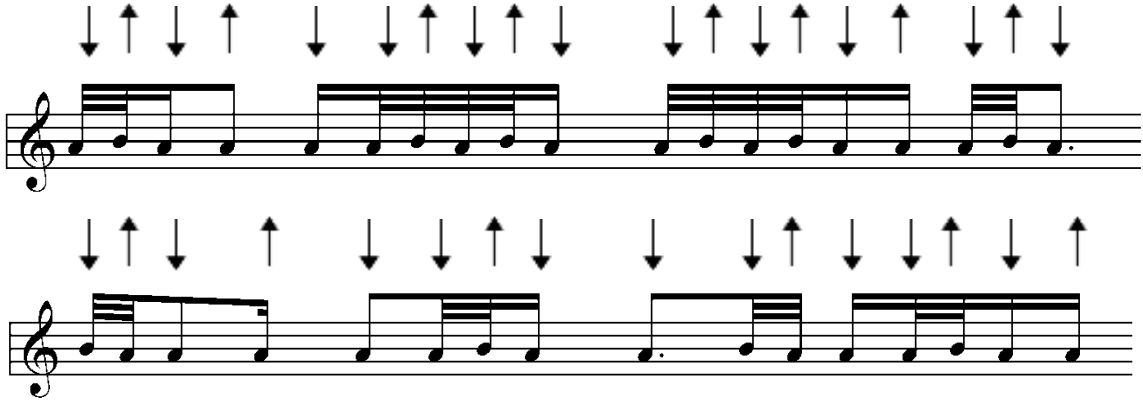
Şekil 1. Kullanılmakta Olan Tezene Tekniğinin 3. Konu Müfredatı Kapsamında Uygulanması

Konu 4:

Dördüncü konuda ise, 3. konudaki uygulamalar aynen devam ederken, 32'lik sürelerin de ilave edilmesiyle birlikte tezene yönlerindeki değişimler ve buna bağlı olarak uygulamalara yer verilmiştir. 4. konuya ilişkin uygulamalar Şekil 2'de verildiği gibidir.

Şekil 2. Kullanılmakta Olan Tezene Tekniğinin 4. Konu Müfredatı Kapsamında Uygulanması

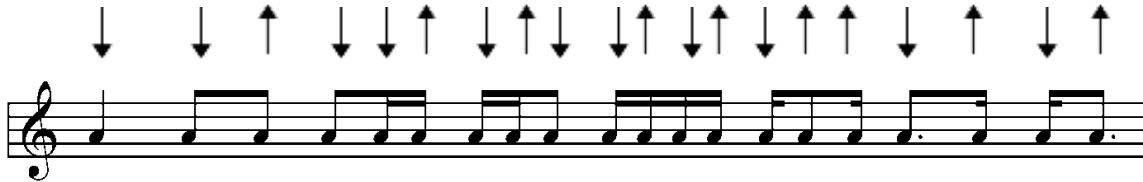

Konu 5:

Beşinci konu kapsamında ise, 3. konudaki 4'lük tartım kümelerinin yanı sıra 3/8'lik tartım kümeleri üzerindeki uygulamalara yer verilmiştir. 5. konuda, 4'lük tartım kümeleri üzerinde tezene tekniği 3. konu kapsamında verilen uygulamayla aynı şekilde devam ettirilmiştir. 3/8'lik uygulamalar ise, noktalı 4'lük, 4'lük, noktalı 8'lik, 8'lik ve 16'lık sürelerden oluşan tartım kümeleri olarak verilmiştir. 5. konuyla ilgili uygulamalar Şekil 3'te verildiği gibidir.

Şekil 3. Kullanılmakta Olan Tezene Tekniğinin 5. Konu Müfredatı Kapsamında Uygulanması

4'lük tartım kümeleri üzerinde uygulanışı;

3/8'lik tartım kümeleri üzerinde uygulanışı;

The image displays four staves of musical notation in 3/8 time. Each staff contains a sequence of rhythmic patterns. Above each staff, arrows indicate the direction of the strokes: down (↓) and up (↑). The patterns consist of eighth and sixteenth notes, often grouped together. The first staff has 12 notes, the second has 12, the third has 12, and the fourth has 12. The arrows alternate between down and up strokes in a specific sequence for each staff.

Konu 6:

Altıncı konu kapsamında ise, 5. konudaki uygulamalar aynen devam ederken, 4. konu içindeki 4'lük tartım kümeler içerisinde 32'lik sürelerin ilave edilmesinin yanı sıra, 3/8'lik tartım kümeleri içinde de 32'lik sürelerin eklenmesiyle tezene yönlerindeki değişimler ve buna bağlı olarak uygulamalara yer verilmiştir. 6. konuya ilişkin uygulamalar Şekil 4'te verildiği gibidir.

Şekil 4. Kullanılmakta Olan Tezene Tekniğinin 6. Konu Müfredatı Kapsamında Uygulanması

4'lük tartım kümeleri üzerinde uygulanışı;

The image displays two staves of musical notation in 4/8 time. Each staff contains a sequence of rhythmic patterns. Above each staff, arrows indicate the direction of the strokes: down (↓) and up (↑). The patterns consist of eighth and sixteenth notes, often grouped together. The first staff has 12 notes, and the second has 12. The arrows alternate between down and up strokes in a specific sequence for each staff.

3/8'lik tartım kümeleri üzerinde uygulanışı;

Temel Bağlama Öğretimi Orta Düzeyine Yönelik Önerilen Tezene Tekniği

Araştırmaya ilişkin olarak bu bölümde, bireysel bir çalışma ve kazanılan tecrübenin ürünü olan *önerilen tezene tekniği* ve bu tekniğin kullanımına yönelik bilgilere yer verilmiştir. Genel olarak birbirine eşit ok işaretleri ve bu işaretlerin yönlerini destekleyen sayma sayılarından oluşan bu teknik, orta düzey öğretiminde 4 konu başlığı (3, 4, 5 ve 6. konular) altında verilmiştir.

Araştırma kapsamında tezene yönleri, tezenenin iniş-çıkışını daha doğru ifade edeceği düşüncesiyle üstlü-altlı ($\downarrow\uparrow$) ok işaretleriyle gösterilmiştir. Tek çizgi halinde koyu olarak ifade edilen ok (\downarrow) veya (\uparrow) işareti tezenenin belirtilen yönde tele temas hareketini ifade etmektedir. Silik şekilde çizilen ok (\downarrow) veya (\uparrow) işareti ise tezenenin belirtilen yönde tele temas etmeden elin hareketini ifade etmektedir. Bunların yanı sıra bu ok işaretlerini destekleyen ifadeler de yer verilmiştir. Bu ifadeler ise sayma sayılarından (1, 2, 3, 4. vb.) oluşturulmuştur. Tezene yönlerinin yanında sayma sayıları da kullanarak ezgisel ve ritmik yapı içinde bir iç metronom oluşturulup aynı anda uygulamaları planlanmıştır. Böylelikle bir bütün halinde ritmik matematiksel bir mantık içinde aynı anda yapılan hamlelerle, ezgisel yapının daha çabuk çözümlenmesi hedeflenmiş ve bununla birlikte bir sistematik kurulmaya çalışılmıştır.

Buna göre temel bağlama eğitimi orta düzeyinde öngörülen öğretim programı konuları doğrultusunda öğretilen teknik ve bu tekniğin ifadeleri aşağıda verildiği gibidir.

Konu 3:

Tartım kümesinin 4'lük süre olarak tanımlanması ve en küçük tezene vuruş yönünün ise 16'lık süre olarak belirlenmesi durumunda, olası tartım kümeleri üzerinde önerilen tezene tekniği ve sistematigi Şekil 5'teki gibidir.

Şekil 5. Önerilen Tezene Tekniğinin 3. Konu Müfredatı Kapsamında Uygulanması

Konu 4:

Tartım kümesinin 4'lük süre olarak tanımlanması ve en küçük tezene vuruş yönünün 16'lık süre olarak belirlenerek aynı yapı içinde 32'lik sürelerle de rastlanması durumunda, olası tartım kümeleri üzerinde önerilen tezene tekniği ve sistematığına ilişkin uygulamalar Şekil 6'da verildiği gibidir.

Şekil 6. Önerilen Tezene Tekniğinin 4. Konu Müfredatı Kapsamında Uygulanması

The image shows two staves of musical notation. The first staff contains a 4-measure phrase with rhythmic patterns and fingerings. The second staff contains a 4-measure phrase with rhythmic patterns and fingerings. The fingerings are indicated by numbers 3, 2, 2, 3, 4, and 3 4.

Konu 5:

Tartım kümesinin 4'lük ve 3/8'lik süre olarak tanımlanması ve en küçük tezene vuruş yönünün 16'lık süre olarak belirlenmesi durumunda, olası tartım kümeleri üzerinde önerilen tezene tekniği ve sistematığı Şekil 7'de verildiği gibidir.

Şekil 7. Önerilen Tezene Tekniğinin 5. Konu Müfredatı Kapsamında Uygulanması

4'lük kümeler üzerinde uygulanışı;

The image shows two staves of musical notation. The first staff contains a 4-measure phrase with rhythmic patterns and fingerings. The second staff contains a 4-measure phrase with rhythmic patterns and fingerings. The fingerings are indicated by numbers 2 3 4, 2 4, 2, 4, 3, 2 3, 3 4, 2 3, 4, 2, 5, 2 3.

3/8'lik kümeler üzerinde uygulanışı;

The image shows two staves of musical notation. The first staff contains a 3/8-measure phrase with rhythmic patterns and fingerings. The second staff contains a 3/8-measure phrase with rhythmic patterns and fingerings. The fingerings are indicated by numbers 2, 4 5 6, 6, 2, 4, 6, 2 3, 6.

The image shows two staves of musical notation. The first staff has a treble clef and a key signature of one flat. The rhythm is 4/4. Above the staff are rhythmic patterns represented by solid and dashed arrows pointing up and down. Below the staff are fingerings: 2 3 4 6, 4 6, 2 3 4 5 6, 2 3 4. The second staff has the same treble clef and key signature. The rhythm is 4/4. Above the staff are rhythmic patterns represented by solid and dashed arrows pointing up and down. Below the staff are fingerings: 3, 5, 3, 6, 4 5.

Konu 6:

Tartım kümesinin 4'lük ve 3/8'lik süre olarak tanımlanması ve en küçük tezene vuruş yönünün 16'lık süre olarak belirlenerek aynı yapı içinde 32'lik sürelerle de rastlanması durumunda, olası tartım kümeleri üzerinde önerilen tezene tekniği ve sistematığına ilişkin uygulamalar Şekil 8'de verildiği gibidir.

Şekil 8. Önerilen Tezene Tekniğinin 6. Konu Müfredatı Kapsamında Uygulanması

1/4'lük tartım kümeleri üzerinde uygulanışı;

The image shows two staves of musical notation. The first staff has a treble clef and a key signature of one flat. The rhythm is 4/4. Above the staff are rhythmic patterns represented by solid and dashed arrows pointing up and down, with some arrows having a 'v' symbol. Below the staff are fingerings: 4, 3 4. The second staff has the same treble clef and key signature. The rhythm is 4/4. Above the staff are rhythmic patterns represented by solid and dashed arrows pointing up and down, with some arrows having a 'v' symbol and some having a 'Λ' symbol. Below the staff are fingerings: 3, 2, 2 3.

3/8'lik kümeler üzerinde uygulanması;

The image shows two staves of musical notation. The first staff has a treble clef and a key signature of one flat. The rhythm is 3/8. Above the staff are rhythmic patterns represented by solid and dashed arrows pointing up and down, with some arrows having a 'v' symbol and some having a 'Λ' symbol. Below the staff are fingerings: 4, 3, 4 6, 3 4. The second staff has the same treble clef and key signature. The rhythm is 3/8. Above the staff are rhythmic patterns represented by solid and dashed arrows pointing up and down, with some arrows having a 'v' symbol and some having a 'Λ' symbol. Below the staff are fingerings: 2 3, 2 4, 2, 4.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölüm, temel bağlama öğretimi orta düzeyine yönelik yapılan sınav değerlendirmesi ve sonuçlarını içermektedir. Buna göre, kontrol grubu ve deney grubundaki öğrencilerin orta düzey sınav sürecinde yer alan aşamalar dikkate alınarak genel tespitler yapılmış ve iki farklı grup içindeki eşdeğer (benzer özelliği taşıyan) kişiler arasındaki oranlar ortaya konmuştur.

Kullanılmakta Olan ve Önerilen Tezene Tekniğinin Temel Bağlama Öğretiminde Yer Alan Orta Düzeye Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Bu sınavda öğrencilere ders ve hazırlık süreciyle bağlantılı olarak temel bağlama öğretiminde orta düzeyi oluşturan 4'lük, 8'lik, 16'lık ve 32'lik birim değerlerinde; hüseyini, kürdi, hicaz ve nikriz makam dizilerinde ve 4/4, 7/8, 8/8 ve 9/8'lik ölçülerde belirlenen ezgisel yapılara yönelik sorular hazırlanmıştır. Sınavda ses aralığı, bağlamanın 1. (alt) teli başlangıç sesi olan 'la 2' sesiyle aynı tel üzerinde oktav ses olan 'la 3' sesi arasında bir sınırlılık belirlenmiştir. Ayrıca sınavın her bir aşaması ve bunların alt aşamalarına yönelik belirli bir zaman sınırlaması da getirilmiştir. Sınav öncesi ön hazırlıklar da bu sınırlılıklar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Orta düzey sınavı kapsamında öğrencilerin hem kişi bazında, hem eş değer bazda, hem de genel olarak değerlendirmelerin yapıldığı aşamalar ve bunlara yönelik sonuçlar tablolar eşliğinde verilmiştir. Buna göre deney grubu 2. kişinin bu sınava ilişkin değerlendirilmesi Tablo 1'de verildiği gibidir.

Tablo 1. Deney Grubu 2. Kişinin Bireysel Not Değerlendirmesi

Deney Gurubu 2. Kişi	Sınavın 1. Aşaması		Sınavın 2. Aşaması				Sınavın 3. Aşaması				Sınavın 4. Aşaması				Genel Toplam
	E1	E2	E1	E2	E3	E4	R1	R2	R3	R4	E1	E2	E3	E4	
Etüdün Adı	6	6	8	8	8	8	1,5	4	4,5	8	4	6	12	16	100
Etüdün Puanı	6	6	7,5	6	4,5	5	1,5	3,5	4,5	8	4	3	8,5	15	83
Kazanılan Puan	6	6	7,5	6	4,5	5	1,5	3,5	4,5	8	4	3	8,5	15	83
Başarı Yüzdesi	% 100		% 71,875				% 97,22				% 80,2632				% 83
Kaybedilen puan	-	-	0,5	2	3,5	3	0,5	-	-	-	-	3	3,5	1	17

Altı haftalık eğitim sürecinin değerlendirildiği bu sınavda, deney grubu içinde ilk defa bağlama çalan 2. kişinin sınavın 1. aşamasından tam puan aldığı, 2. aşamasından ise 32 puan üzerinden 23 puan alarak % 71,875'lik bir başarı elde ettiği gözlenmiştir. Sınavın 3. aşamasında ise 18 puan üzerinden 17,5 puan alarak bu aşamadan % 97,22'lik bir başarı kazanmıştır. Aynı kişi 4. aşamadan ise 38 puan üzerinden 31,5 puan alarak bu aşamada da % 80,2632'lik bir başarı elde etmiştir. Böylece deney grubu 2. kişi, toplam 100 puan olarak belirlenen sınavdan 83 puan alarak ilgili sınavı 17 puan kayıpla tamamlamıştır.

Deney grubu 1. kişinin bu sınava ilişkin değerlendirilmesi ise Tablo 2'deki gibidir.

Tablo 2. Deney Grubu 1. Kişinin Bireysel Not Değerlendirmesi

Deney Gurubu 1. Kişi	Sınavın 1. Aşaması		Sınavın 2. Aşaması				Sınavın 3. Aşaması				Sınavın 4. Aşaması				Genel Toplam
	E1	E2	E1	E2	E3	E4	R1	R2	R3	R4	E1	E2	E3	E4	
Etüdün Adı	6	6	8	8	8	8	1,5	4	4,5	8	4	6	12	16	100
Etüdün Puanı	6	6	7,5	7	4,5	4,5	1,25	3,75	4,5	6,75	3,5	4	7	9,5	75,75
Kazanılan Puan	6	6	7,5	7	4,5	4,5	1,25	3,75	4,5	6,75	3,5	4	7	9,5	75,75
Başarı Yüzdesi	% 100		% 73,4375				% 90,277778				% 63,1579				% 75,75
Kaybedilen puan	-	-	0,5	1	3,5	3,5	0,25	0,25	-	1,25	0,5	2	5	6,5	24,25

Deney grubu içinde daha önceden belli bir düzeyde bağlama çalabilen 1. kişi de sınavın 1. aşamasından tam puan almıştır. 2. aşamasından ise 32 puan üzerinden 23,5 puan alarak, % 73,4375'lik bir başarı elde etmiştir. Sınavın 3. aşamasında ise 18 puan üzerinden 16,25 puan alarak bu aşamadan % 90,277778'lik bir başarı kazanmıştır. Son olarak sınavın 4. aşamadan ise 38 puan üzerinden 24 puan alarak bu aşamada da % 63,1579'luk bir başarı elde etmiştir. Böylece deney grubu 1. kişi, toplam 100 puan olarak belirlenen 2. sınavdan 75,75 puan alarak ilgili sınavı 24,25 puan kayıpla tamamlamıştır.

Kontrol grubu öğrencilerinden 2. kişinin orta düzey sınavına ilişkin değerlendirilmesi ise Tablo 3' te verilmiştir.

Tablo 3. Kontrol Grubu 2. Kişinin Bireysel Not Değerlendirmesi

Kontrol Gurubu 2. Kişi	Sınavın 1. Aşaması		Sınavın 2. Aşaması				Sınavın 3. Aşaması				Sınavın 4. Aşaması				Genel Toplam
	E1	E2	E1	E2	E3	E4	R1	R2	R3	R4	E1	E2	E3	E4	
Etüdün Adı	6	6	8	8	8	8	1,5	4	4,5	8	4	6	12	16	100
Etüdün Puanı	6	6	-	6	7,5	6	1	3	3,75	6,75	1,5	3	2,5	5	58
Kazanılan Puan	6	6	-	6	7,5	6	1	3	3,75	6,75	1,5	3	2,5	5	58
Başarı Yüzdesi	% 100		% 60,9375				% 77,777778				% 31,578947				% 58
Kaybedilen puan			8	2	0,5	2	0,5	1	0,75	1,25	2,5	3	9,5	11	42

Kontrol grubu içinde ilk defa bağlama çalan 2. kişi de sınavın teorik kısmını oluşturan 1. aşamasından tam puan almıştır. 2. aşamasından ise 32 puan üzerinden 19,5 puan alarak % 60,9375'lik bir başarı elde etmiştir. Sınavın 3. aşamasında ise 18 puan üzerinden 14,5 puan alarak bu aşamadan % 77,777778'lik bir başarı kazanmıştır. Son olarak sınavın 4. aşamadan ise 38 puan üzerinden 12 puan alarak bu aşamadan % 31,578947'lik bir başarı elde etmiştir. Böylece kontrol grubu 2. kişi, toplam 100 puan olarak belirlenen 2. sınavdan 58 puan alarak ilgili sınavı 42 puan kayıpla tamamlamıştır.

Kontrol grubu 1. kişinin orta düzey sınavına ilişkin değerlendirilmesi ise Tablo 4'te verildiği gibidir.

Tablo 4. Kontrol Grubu 1. Kişinin Bireysel Not Değerlendirmesi

Kontrol Gurubu 1. Kişi	Sınavın 1. Aşaması		Sınavın 2. Aşaması				Sınavın 3. Aşaması				Sınavın 4. Aşaması				Genel Toplam
	E1	E2	E1	E2	E3	E4	R1	R2	R3	R4	E1	E2	E3	E4	
Etüdün Adı	6	6	8	8	8	8	1,5	4	4,5	8	4	6	12	16	100
Etüdün Puanı	5,5	6	7,5	8	7	6	1,5	3,75	3,5	7,25	2	2,5	3	9	72,5
Kazanılan Puan	5,5	6	7,5	8	7	6	1,5	3,75	3,5	7,25	2	2,5	3	9	72,5
Başarı Yüzdesi	%95,83		% 89,0625				% 88,888889				%43,421053				% 72,5
Kaybedilen puan	0,5	-	0,5	-	1	2	-	0,25	1	0,75	2	3,5	9	7	27,5

Kontrol grubu içinde daha önceden belirli bir düzeyde bağlama çalabilen 1. kişi ise sınavın 1. aşamasında 12 puan üzerinden 11,5 puan alarak % 95,83'lük bir başarı elde etmiştir. Sınavın 2. aşamasında ise 32 puan üzerinden 28,5 puan alarak % 89,0625'lik bir başarı sağlamıştır. Sınavın 3. aşamasında ise 18 puan üzerinden 16 puan alarak % 88,888889'luk bir başarı göstermiştir. Aynı kişi sınavın 4. aşamasından ise 38 puan üzerinden 16,5 puan alarak % 43,421053'lük bir başarı sergilemiştir. Böylece, kontrol grubu içinde 1. kişi, toplam 100 puan olarak belirlenen 2. sınavdan 72,5 puan alarak ilgili sınavı 27 puan kayıpla tamamlamıştır.

Bu tespitler ışığında, yapılan sınavın aşamaları öğrenciler üzerinde karşılaştırmalı olarak değerlendirildiğinde ise aşağıdaki alt problemler doğrultusunda belirlemeler yapılmıştır.

1. Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Orta düzey sınavı, öğrenciler üzerinde dört aşamalı olarak uygulanmıştır. Sınavın birinci aşaması; öğrencinin, 8-13 haftalarda *temel bağlama öğretimi orta düzey eğitimi* sürecinde öğrendiği ilgili tezene tekniğini ilk defa karşılaştığı bir ezgi içindeki *tartım kümeleri* üzerine işaretlemeler yaparak uygulaması şeklinde planlanmıştır. Bu aşamada kontrol grubu (KG) ve deney grubu (DG) öğrencilerinden, ilgili tezene tekniğiyle öğrendiği teorik bilgileri, tartım kümeleri üzerine kalemle yazarak doğru bir şekilde işaretlemeleri beklenmiştir. Buna göre, sınavın 1. aşamasına yönelik değerlendirmeler Tablo 5'deki gibidir.

Tablo 5. Sınavın 1. Aşamasının Eşdeğer³ Öğrenciler Üzerinde Karşılaştırmalı Sonuçları

Sınavın 1. Aşaması				
	Toplam Puanı	Kazanılan Puan	Başarı Yüzdesi	Eşdeğer Kişiler Arasındaki Fark
KG 1. Kişi	12	11,5	%95,83	%4,17 DG lehine
DG 1. Kişi	12	12	% 100	
KG 2. Kişi	12	12	% 100	-
DG 2. Kişi	12	12	% 100	

Sınavın teorik kısmını oluşturan 1. aşamasında elde edilen sonuçlara göre; öğrencilerin öğretilen konularla ilgili istenen uygulamaları genel olarak doğru yaptıkları, bunların arasından sadece kontrol grubundaki 1. kişinin bir yanlış işaretleme yaptığı tespit edilmiştir. Bu aşamada tüm öğrencilerin orta düzey eğitiminde işlenen konuları teorik olarak anlamış olduğu belirlenmiştir.

2. Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

İlgili tezene teknikleriyle öğrenilen ezgi çalışmalarının, sunulan performansla değerlendirildiği sınavın 2. aşaması ise, öğrencinin belirlenen haftalarda öğrendiği ezgi çalışmalarını ya da halk ezgisi örneklerini sunacağı performansla değerlendirilmesi şeklinde planlanmıştır. Bu aşamasındaki sorular, orta düzey sürecinde öğrenilmiş örnekler içinden uzman öğretmenler tarafından seçilen 4 eserden oluşmaktadır. Bu aşamada öğrenciden, dört adet ezgi çalışması ya da halk ezgisi örneğini doğru bir şekilde icra etmesi beklenmiştir. Buna göre, Tablo 6'da sınavın 2. aşamasına yönelik eşdeğer öğrencilerin karşılaştırmalı sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 6. Sınavın 2. Aşamasının Eşdeğer Öğrenciler Üzerinde Karşılaştırmalı Sonuçları

Sınavın 2. Aşaması				
	Toplam Puanı	Kazanılan Puan	Başarı Yüzdesi	Eşdeğer Kişiler Arasındaki Fark
KG 1. Kişi	32	28,5	% 89,0625	%15,625 KG lehine
DG 1. Kişi	32	23,5	%73,4375	
KG 2. Kişi	32	19,5	%60,9375	%10,9375 DG lehine
DG 2. Kişi	32	23	%71,875	

³ Eşdeğer Öğrenciler: Deneysel süreç başlamadan önce iki farklı grup içinde benzer özelliği taşıyan kişiler olarak belirlenmiştir.

Kontrol grubunda yer alan ve daha önceden belli bir düzeyde bağlama çalabilen 1. kişinin bu aşamada % 89,0625'lik bir başarı gösterirken, eşdeğeri deney grubu 1. kişinin ise % 73,4375'lik bir başarı elde ettiği tespit edilmiştir. Diğer taraftan kontrol grubunda ilk defa bağlama çalan 2. kişi % 60'lık bir başarı sergilerken, deney grubundaki eşdeğeri 2. kişinin ise % 71,875'lik bir başarı elde ettiği gözlenmiştir. Buna göre: bu aşamada daha önceden belli bir düzeyde bağlama çalabilen öğrenciler arasındaki % 15,625 başarı farkı kontrol grubundaki 1. kişinin lehine gözlenirken, ilk defa bağlama çalan öğrenciler arasındaki fark ise % 10,9375 deney grubundaki 2. kişinin lehine sonuçlanmıştır.

Sınavın 2. aşamasıyla ilgili olarak öğrencilerin sınav sürecine kadar olan zamandaki ders süreci ve hazırlık aşaması ile sınav esnasındaki performans durumları, sınav sonuçlarına farklı yansımıştır. Buna göre her bir öğrenci üzerinde ayrı bir değerlendirme yapıldığında:

Kontrol grubundaki 1. kişinin bu aşamayla ilgili ders süreçlerinde sakinliği ve çalışma disiplini sayesinde kendinden beklenenin üzerinde bir gayret sarf ettiği gözlenmiştir. Sınavın bu aşamasında 2E1'den 0.5, 2E3'ten 1 ve 2E4'ten ise 2 puan kaybetmesine rağmen öngörülenin üzerinde bir başarı sergilemiştir. Aynı zamanda ders ve hazırlık safhalarında kontrol grubundaki arkadaşı 2. kişiyle çalışma birlikteliğini koparmamış, aksine daha sıkı bir çalışma birlikteliği sağlama yoluna gittiği gözlenmiştir. Diğer taraftan kontrol grubundaki 2. kişi ise 2E1'den 0, 2E2'den 6, 2E3'ten 7.5 ve 2E4'ten ise 6 puan kaybetmiştir. 2. kişini ders süreçlerinde ve hazırlık safhasında ders çalışma disiplinine uymasının yanı sıra gurup arkadaşı 1. kişiyle uyumlu çalışmasına rağmen sınavın bu aşamasıyla ilgili önemli bir başarı sağlayamadığı gözlenmiştir.

Deney grubundaki 1. kişi ise ders esnasında gerekli titizliği göstermiş, ancak hazırlık safhasında ödevlerine karşı özen göstermede beklenen gayreti sağlayamamıştır. Bununla birlikte, gurup arkadaşı 2. kişiyle birlikte çalışma konusunda da yapılan uyarılara rağmen gerekli özeni göstermediği gözlenmiştir. Yapı olarak heyecanlı bir tutum sergileyen 1. kişi, sınav esnasında da bu durumu koruyamamış ve öngörülen hedefin altında bir puan almıştır. İlgili aşamada; 2E1'den 7.5, 2E2'den 7, 2E3'ten 4.5 ve 2E4'ten ise 4.5 puan almış ve bu aşamadan 8.5 puanlık kayıp ortaya çıkmıştır. Deney grubundaki 2. kişi de ders esnasında gerekli özeni göstermiş, ancak verilen ödevleri yapma hususunda beklenen gayreti sağlayamamıştır. Ayrıca, bu kişi de gurup arkadaşı 1. kişiyle beraber çalışma konusunda ortak bir birliktelik kuramamıştır. Yapı olarak heyecanlı bir tutum sergileyen 2. kişi, sınav esnasında da bu durumunu koruyamamış ve ilgili aşamada; 2E1'den 7.5, 2E2'den 2, 2E3'ten 3.5 ve 2E4'ten ise 3 puan almış ve bu aşamadan 9 puanlık bir kayıp ortaya çıkmıştır.

Ders sürecinde öğrenilen eserleri belirli bir hazırlık sonucunda sınav esnasında performans olarak sunulan bu aşamada, zamanında düzenli çalışmış ve sınavda heyecan durumunu kontrol altına alabilen öğrencilerin daha başarılı sonuçlar ortaya koyduğu gözlenmiştir.

3. Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Öğrencilerin, temel bağlama öğretimi orta düzey eğitimi süresince öğrendiği ilgili tezene tekniğini, ilk defa gördüğü ritmik yapı içindeki tartım kümeleri üzerinde uygulayarak çözümlenmesi şeklinde planlanan sınavın 3. aşamasında ise, öğrenciler arasındaki karşılaştırmalı başarı dağılımları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Sınavın 3. Aşamasının Eşdeğer Öğrenciler Üzerinde Karşılaştırmalı Sonuçları

Sınavın 3. Aşaması				
	Toplam Puanı	Kazanılan Puan	Başarı Yüzdesi	Eşdeğer Kişiler Arasındaki Fark
KG 1. Kişi	18	16	% 88,888889	%1,388889 DG lehine
DG 1. Kişi	18	16,25	% 90,277778	
KG 2. Kişi	18	14,5	% 77,777778	%19,442222 DG lehine
DG 2. Kişi	18	17,5	%97,22	

Kontrol grubundaki 1. kişi, %88,888889'luk başarı edinmiş, eşdeğer deney grubundaki 1. kişi ise % 90,277778'lik bir başarı sergilemiştir. Bunun yanı sıra, kontrol grubunda 2. kişi % 77,777778'lik başarı elde ederken, deney grubundaki 2. kişinin ise % 97.22'lik bir başarı sergilediği tespit edilmiştir.

Bu aşamada kontrol grubunda 1. kişinin, sınav sürecine kadar öğrenilen konularla ilgili genel olarak zorlandığı tespit edilmiştir. Çalışmalar esnasında tertipli ve düzenli olmasına rağmen konuyu öğretilen şekliyle algılamada başta zorlandığı, ancak çoklu denemelerden sonra yapabildiği gözlenmiştir. Hatta verilen tartım kümelerini kontrol grubundaki arkadaşıyla birlikte çalışarak öğretilen kümeleri ezber yapmaya çalıştığı tespit edilmiştir. Bu süreç, öğrencinin daha fazla zaman kaybetmesine neden olmuştur. 1. kişinin, sınav aşamasında özellikle ölçü sayısı uzun olan 2, 3 ve 4 ölçülü ritmik yapılarda hata yaptığı gözlenmiştir. Kontrol grubunda 2. kişinin de ders esnasında konuyu anlama ve uygulama esnasında zorlandığı tespit edilmiştir. 1. kişiyle benzer problemlerin ortaya konduğu görülmüş, ilaveten bağlama çalmaya yeni başlamasından dolayı ritmik yapılar üzerinde anlama ve uygulama yapmada daha büyük zorluklar yaşamıştır. 2. kişi de ritmik yapılar üzerinde çalışma yaparken zorladığı ritmik yapıları anca çoklu denemelerden sonra başarabilmiştir. Bu durum öğrencinin büyük bir zaman kaybına neden olmuştur. Ders dışında 1. kişiyle birlikte özenle çalışarak bu durumu iyileştirmeye özen göstermiştir. Öğrencinin sakin ve rahat bir tutum sergilemesine rağmen sınavın bu aşamasında 3R1, 3R2, 3R3 ve 3R4 gibi ritmik yapılar üzerinde hatalı uygulamalar yaptığı gözlenmiştir.

Deney grubunda 2. kişi, ders sürecinde konuyu anlamada ve uygulamada herhangi bir zorluk yaşamamıştır. Bu aşamayla ilgili olarak öğrencinin başarılı olduğu, ancak ders dışında grup arkadaşı 1. kişiyle çalışmayı tercih etmediği gözlenmiştir. Ders esnasında heyecan durumunu ve dikkatini kontrol etmekte zaman zaman zorlansa da başarılı bir durum sergilemiştir. Sınav aşamasında da öğrencinin aynı başarıyı koruduğu, sadece küçük bir hata yaparak sınavın bu aşamasıyla ilgili öngörülen başarıyı sergilediği tespit edilmiştir. Kaybedilen puanın ise 2. kişinin heyecanından kaynaklandığı gözlenmiştir. Deney grubunda 1. kişinin de ders sürecinde konuyu anlamada ve konuyla ilgili uygulamalar yapıldığında önemli bir zorluk yaşamadığı gözlenmiştir. Öğrenci, bu aşamayla ilgili başarılı bir durum sergilemiştir. Öte yandan, 2. kişiyle beraber çalışmayı çoğunlukla tercih etmemiştir. Bu sebeple ders dışında özenli bir çalışma sergileyememiştir. Öğrenci sınavın bu aşamasında 3R1, 3R2 ve 3R4 gibi ritmik tartımlar üzerinde hatalı uygulamalar yapmıştır. Kaybedilen puanın da 1. kişinin heyecanından ve dikkatsizliğinden kaynaklandığı gözlenmiştir. Özellikle bu aşamayla ilgili ders süreçleri dikkate alındığında bu kişiden de herhangi bir puan kaybı öngörülmemiştir.

Sınavın 3. aşaması, öğrencilerin öğrendikleri tekniklerle ilgili birbirleri arasındaki farkların ortaya konması açısından önemlidir. Ayrıca bu aşama, öğrencilerin ezgileri

çözümlemeye yönelik reflekslerinin geliştirilmesi açısından da önem arz etmektedir. Bu aşama kişi bazında değerlendirildiğinde ise en yüksek puanı deney grubundaki 2. kişi alırken, en düşük puanı ise kontrol grubundaki 2. kişinin aldığı tespit edilmiştir.

4. Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Sınavın 4. aşaması, öğrencinin belirlenen haftalarda temel bağlama öğretimi orta düzey eğitimi süresince öğrendiği ilgili tezene tekniğini, ilk defa gördüğü bir ezgi çalışması içindeki tartım kümeleri üzerinde uygulayarak ritmik ve ezgisel bütünlüğü bozmadan çözümleme yapması şeklinde oluşturulmuştur. Buna göre, Tablo 8’de sınavın 4. aşamasına yönelik olarak öğrenciler üzerinde karşılaştırmalı sonuçlara yer verilmiştir.

Tablo 8. Sınavın 4. Aşamasının Eşdeğer Öğrenciler Üzerinde Karşılaştırmalı Sonuçları

Sınavın 4. Aşaması				
	Toplam Puanı	Kazanılan Puan	Başarı Yüzdesi	Eşdeğer Kişiler Arasındaki Fark
KG 1. Kişi	38	16,5	% 43,421053	%20 DG lehine
DG 1. Kişi	38	24	% 63,1579	
KG 2. Kişi	38	12	% 31,578947	%48,684253 DG lehine
DG 2. Kişi	38	31,5	%80,2632	

Bu aşamada da öğrenciler arasındaki dağılıma bakıldığında; kontrol grubundaki 1. kişi % 43,421053’lük bir başarı sergilerken, eşdeğeri deney grubundaki 1. kişi % 63,1579’luk bir başarı göstermiştir. İlk defa bağlama çalan guruplar arasında ise kontrol grubundaki 2. kişi % 31,578947’lik bir başarı gösterirken, deney grubundaki 2. kişi % 80,2632 oranında bir başarı sergilemiştir.

Kontrol grubunda 1. kişinin, sınavın diğer aşamalarında gösterdiği başarıyı özellikle bu aşamada otaya koyamadığı tespit edilmiştir. Bu aşamadaki tüm ezgiler üzerinde genel olarak hata yapıldığı ve % 55’in üzerinde bir puan kaybının yaşandığı saptanmıştır. Kontrol grubundaki 2. kişi de sınavın 4. aşamasında tüm ezgiler üzerinde çok hata yaparak başarısız bir durum ortaya koymuştur. Öğrenilen teknikle ezgileri çözümleme aşamasında %70 oranında bir başarısızlık sergilemiştir.

Deney grubunda 2. kişi, sınavın 4. aşamasıyla ilgili ders ve hazırlık safhasında genel olarak başarılı bir durum sergilemiştir. Ancak, bu durum öngörüldüğü gibi sınav esnasında beklenen düzeyde neticelenmemiştir. Bu aşamada özellikle ezgilerin makam dizilerinin belirlenmeden çözümlenmeye çalışılmasından dolayı hatalı uygulamalar ortaya çıkmıştır. Örneğin; öğrenci 4E2 ve 4E3’te doğru teknik ve doğru zamanlama uygulamasına rağmen, ezgi içindeki hicaz ve kürdi seslerini dikkatten kaçırdığı için puan kaybı yaşamıştır. Öğrenci, sınavın bu aşamasında da heyecanlı bir tutum sergilemiş ve beklenenin altında bir başarı sergilemiştir. Sınavın başlangıcından itibaren heyecanlı bir tutum sergileyen 2.kişinin, bu sınavda zamanı doğru kullanamadığı ve çok aceleci davrandığı gözlenmiştir. Öğrencinin bu aşamayla ilgili kendine olan aşırı güveni, sınav esnasındaki dikkatsizliği ve aşırı heyecanı nedeniyle öngörülen başarı sağlanamamıştır. Özellikle, 4E2 ve 4E3 etütlerinde puan kayıpları yaşanmıştır. Deney grubundaki 1. kişi de sınavın 4. aşamasında öngörülen başarıyı ortaya koyamamıştır. Bu aşamayla ilgili olarak ders süreçlerinde algı ve uygulamada herhangi bir sıkıntı yaşamayan 1. kişinin, sınav esnasında heyecana bağlı dikkatsizliği yüzünden öngörülen başarı sergilenememiştir. Öğrencinin bu aşamadaki tüm ezgisel yapılar üzerinde puan kaybı olduğu gözlenmiştir.

Tüm öğrencilerin ders ve hazırlık safhalarında bu aşamayla ilgili gösterdikleri başarı durumları karşılaştırıldığında, alınan sonuçlarla beklentiler arasında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Buna göre: sınavın bu aşamasında kontrol grubu 1. kişi için öngörülen en düşük oran % 50 iken, bu durum % 43,421053 olarak sonuçlanmıştır. Kontrol grubu 2. kişiden ise öngörülen oran en düşük % 30 civarındayken, bu oran % 31,578947 olarak neticelenmiştir. Deney grubundan 1. kişi için öngörülen en düşük oran % 90 iken, bu kişi ilgili aşamadan % 63,1579'luk bir sonuç ortaya koymuştur. Deney grubu 2. kişi için öngörülen en düşük oran ise % 85 iken, bu kişinin % 80,263'lik bir başarı ortaya koyduğu tespit edilmiştir.

Bu sınavla ilgili öğrenciler arasında önemli sayılacak farklılıkların çıkması öngörülmüştür. Eğitim sürecinde Türk halk müziği ritmik ve ezgisel yapılar içinde kullanılan farklı usuller ve dizgesel yapılara yer verilmiş ve bu doğrultuda dersler ve hazırlıklar yapılmıştır. 3, 4, 5 ve 6. konu kapsamında ilgili tekniklerle dersler işlenmiş ve uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Bu konuların öğretimi ve ilgili teknikle uygulanması aşamasında kontrol ve deney grubu öğrencileri arasında öne çıkan gözlemler ise şu şekildedir:

Kontrol grubundaki öğrencilerin öğrenilen teknikle konuyu anlamada herhangi bir sıkıntı çekmedikleri ancak uygulama safhasında genel olarak zorlandığı gözlenmiştir. Derse karşı ilgileri ve ders dışında beraber uyumlu çalışmalarına rağmen ders ve hazırlık aşamasında çözümlenme ile ilgili problemler tam olarak aşamamıştır. Derste öğretilen eserleri bir sonraki çalışmaya hazır halde getirmelerine rağmen, aynı konuyla ilgili yeni ezgilerin çözümlenmesinde mutlak bir başarı sergileyemedikleri gözlenmiştir. Söz konusu mutlak başarının ise anca çoklu tekrarlarından sonra elde edildiği belirlenmiştir. Bu grupta 1. kişinin daha önceden tecrübesinin oluşu ve bağlama klavyesinde daha kontrollü oluşu nedeniyle çözümlenmede 2. kişiye oranla daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Deney grubundaki öğrenciler ise, tezene tekniğiyle ilgili birim değeri değişen yapılar üzerinde konuları algılamada biraz zorlansalar da kısa sürede bu sıkıntıyı aşarak konulara adapte olmuşlardır. Öte andan, konu anlaşıldıktan sonra ders dışında yeterince çalışmadıkları ve birlikte çalışmayı tercih etmedikleri gözlenmiştir. Birlikte çalışmanın onlara fayda sağlayacağı önerilerine rağmen, her iki öğrencinin de bu önerileri dikkate almadıkları görülmüştür. Tüm bu yaşananlara rağmen, ders sürecinde özellikle 2. kişinin önemli bir yol katettiği gözlenmiştir. 1. Kişinin bağlama ile ilgili daha önceden belirli bir tecrübesinin olmasına rağmen, yeni başlayan 2. kişinin bu süreçten daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ

Araştırma kapsamında genel olarak iki grubun sınav verilerine ilişkin bireysel, eş değer aşamaları ve genel sınav sonuçları değerlendirildiğinde, deney grubunun uygulamış olduğu 'önerilen tezene tekniği' kontrol grubunun uyguladığı 'kullanılmakta olan tezene tekniğine' göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre:

Daha önceden belli bir seviyede bağlama çalabilen 1. kişiler arasında genel sonuçlar değerlendirildiğinde, sınavda deney grubundaki öğrencinin 75.75, kontrol grubundaki öğrencinin ise 72,5 puan aldığı belirlenmiştir. Bu kapsamda önceden öğretilen ezgilerin sunulduğu 2. aşamada kontrol grubu 1. kişi daha başarılı olurken, yeni ezgi ve ritmik yapıların çözümlendiği 3. ve 4. aşamalarda ise deney grubu 1. kişinin daha başarılı olduğu gözlenmiştir. Diğer taraftan ilk defa bağlama çalmaya başlayan öğrenciler arasında ise, anlamlı sayılacak sonuçlar ortaya çıkmıştır. Deney grubu 2. kişinin, kontrol grubu 2. kişiye göre sınavın 2, 3 ve 4. aşamalarında ve genel sınav sonucunda belirgin bir

puan farkı ortaya koyduğu tespit edilmiştir. İlgili sınavdan deney gurubu 2. kişi 83 puan alırken, kontrol grubu 2 kişi ise 58 puan almıştır. Bu doğrultuda, ilk defa bağlama çalmaya başlayan öğrencilerin deney sürecinde kullandıkları tezene teknikleri karşılaştırıldığında, 'önerilen tezene tekniğinin' 'kullanılmakta olan tezene tekniğine' göre daha başarılı olduğu saptanmıştır. Ayrıca iki grup içindeki tüm katılımcılar arasında bir değerlendirme yapıldığında ise özellikle ezgi ve eser çözümlenmelerinde 'önerilen tezene tekniğinin' 'kullanılmakta olan tezene tekniğine' göre anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir.

Kullanılmakta olan tezene tekniğinin, ilk defa bağlama çalan öğrenciler üzerinde uygulanmasının daha zor olduğu, özellikle de ezgi-eser çözümlenmeye dayalı aşamalarda hedeflenen noktaya ulaşmada çoklu tekrarların yapılması gerekliliği görülmüştür. Bu tekniğin, daha önceden belirli bir düzeyde bağlama çalabilen öğrenciler üzerinde uygulanmasında ise, birbirine eşit şekilde yazılmış ok işaretlerinin, tezenenin hareket yönünü belirlediği ve bu doğrultuda bir yönlendirme doğurduğu saptaması yapılmıştır. Bu nedenle özellikle ezgi çözümlenmeye yönelik aşamalarda, başarının anca çoklu tekrarlardan sonra hedefe ulaşılabilirdiği gözlenmiştir. Böylelikle öğrencilere ezgi üzerinde sürekli çoklu tekrarlarla ezbere dayalı bir eğitimin şekillendiği öne çıkmıştır. Bu tespitler doğrultusunda, *kullanılmakta olan tezene tekniğinin* özellikle ilk defa bağlama çalmaya başlayan öğrenciler ve birden fazla öğrencinin aynı anda eğitim alacağı grup çalışmalarında uygulamasının güç olabileceği söylenebilir.

Önerilen tezene tekniğinin ise, hem ilk defa bağlama çalan öğrenciler, hem de daha önceden belli bir düzeyde bağlama çalan öğrenciler üzerinde uygulanmasının daha kolay olduğu gözlenmiştir. Ok işaretleri ve sayma sayılarıyla belli bir sistematik içinde hazırlanmış olan bu tekniğin, özellikle de ilk defa bağlama çalan öğrenciler üzerinde çok rahat anlaşıldığı ve yeni ezgilerin çözümlenmesi esnasında daha çabuk sonuca ulaşılabilirdiği tespit edilmiştir. Tekniğin daha önceden belli bir seviyede bağlama çalan öğrenciler üzerinde uygulanmasında ise ilk konular çerçevesinde öğrencinin geçmişten gelen alışkanlıklarından dolayı başlarda uyum sorunu yaşadığı, ancak kısa sürede yeni tekniğe alışılmasıyla birlikte bu sorunların da aşılabildiği gözlenmiştir. Bu tespitler doğrultusunda ise, *önerilen tezene tekniğinin* hem belli bir düzeyde bağlama çalan, hem de ilk defa bağlama çalmaya başlayacak öğrenciler üzerinde uygulanabileceği saptanmıştır. Ayrıca, birden fazla öğrencinin aynı anda eğitim alacağı grup çalışmalarında da bu tekniğin rahatlıkla uygulanabileceği söylenebilir.

Bu araştırma bağlama öğretiminin orta düzeyine yönelik yapılmış olup, kullanılmakta olan ve önerilen tezene tekniklerinin uygulamasına ilişkin mikro bir çalışmadır. Araştırmanın bu yönüyle alanda yapılacak benzer çalışmalara örnek olacağı ve farklı düzeylere yönelik geliştirilmesiyle de alanla ilgili önemli boşlukları dolduracağı öngörülmektedir.

Etik İlkeler

Bu çalışmada 2020 yılı öncesi araştırma verileri kullanıldığı için geriye dönük etik kurul izni gerektirmemektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Araştırma tek yazarlıdır.

Çatışma Beyanı

Bu makalenin yazarı tarafından herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması belirtilmemiştir.

KAYNAKÇA

- Akmaz, H. (2002). *Modern Bağlama Metodu*. İnkansa Ofset Baskı.
- Kınık M. (2010). *Güzel Sanatlar Fakülteleri Müzik Bölümlerinde Bağlama Dersi Başlangıç Düzeyine Yönelik Öğretim Programı*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi.
- Parlak, E. (2000). *Türkiye’de El ile (Şelpe) Bağlama Çalma Geleneği ve Çalış Teknikleri*. T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sağ, A. ve Erzincan, E. (2009). *Bağlama Metodu*. Cilt I, Pan Yayıncılık.
- Yaşar, S. (2011). *Temel Bağlama Öğretiminde Kullanılmakta Olan ve Önerilen Tezene Tekniğinin Öğrencilerin Bağlama Çalma Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Yener, S. (2003). *Bağlama Öğretim Metodu 1* (3. Baskı).
- Yıldırım ve Şimşek. (2005). *Sosyal Bilimler Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayın Evi.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Today, with the spread of Turkish music education institutions, it is seen that efforts towards new searches and techniques in instrument education have become widespread. It is observed that similar searches have come to the fore in the bağlama instrument as well, and it is known that some studies have been carried out on the elimination of the deficiency of the system within the scope of both the basic education of the saz and the regional and local plectrum techniques, known to those who are interested in folk music. In this article, the comparative results of two plectrum teaching techniques, which are "in use" and "recommended", are includes by targeting the middle level of basic bağlama teaching in general.

Method

In this research, first of all, the study was directed by using the source scanning and document analysis/examination methods of qualitative research. "Document analysis includes the analysis of written materials containing information about the case or cases that are aimed to be investigated"(Yıldırım and Şimşek, 2005: s.227). In the research, firstly, the documents were reached, their originality was checked, preparations were made in different weights, in different methods and in different unit values in accordance with the purpose of the study, and plectrum applications were classified according to the subject headings. While this phase of the study was continuing, a survey was conducted to determine the plectrum technique used for basic bağlama teaching intermediate level education to expert teachers who give bağlama education in music departments / major arts / departments of universities. In line with the data obtained from these surveys, it was decided to use the plectrum technique used within the scope of the 'Comparative Experimental Research Design'. This pattern was applied to four students who have just started their education in Afyon Kocatepe University State Conservatory Turkish Folk

Music Department in the 2009-2010 academic year. The first two of these students were evaluated within the scope of the control group, and the other two students were evaluated within the scope of the experimental group. In both groups, there are equivalent students who can play the baglama at a certain level before (1st person) and who will play the baglama for the first time (2nd people). In the selection of these students, matching was made by taking into consideration the similar situations among the equivalent people. In the comparative evaluation of the two techniques in the experimental context, the sub-stages of the exam were evaluated on an individual basis, then evaluations were made by considering the differences between the equivalent students in different groups and having the same characteristics. Finally, evaluations regarding the general result of the exam are given.

Findings

Regarding the research, it was observed that the students in the control group did not have any difficulties in understanding the subject with the technique they learned, but generally had difficulties in the application phase. Despite their interest in the course and working together in harmony outside of the course, the problems related to analysis, especially during the course and preparation phase, were not completely overcome. Although they brought the works taught in the lesson ready for the next study, it was observed that they could not show an absolute success in analyzing new melodies on the same subject. Absolute success was achieved only after multiple iterations. In this group, it was determined that the 1st person was more successful in the analysis than the 2nd person, since she had previous experience and was more controlled on the bağlama keyboard. Although the students in the experimental group had some difficulty in perceiving the subjects on the structures whose unit value changed in the plectrum technique, they quickly got over this problem and adapted to the subjects. However, after the subject was understood, it was observed that they did not study enough outside the classroom and did not prefer to work together. Despite all these experiences, it has been observed that especially the second person has come a long way in the course process. Although the first person had a certain experience in playing baglama before, it was determined that the second person, who was just starting out, was more successful than this process.

Conclusion and Discussion

Within the scope of the research, when the individual, equivalent stages and general exam results of the exam data of the two groups were evaluated in general, it was concluded that the 'recommended plectrum technique' applied by the experimental group was more successful than the 'plectrum technique in use' applied by the control group. According to this:

When the general results are evaluated among the first people who can play the baglama at a certain level before, it was determined that the student in the experimental group got 75.75 points and the student in the control group got 72.5 points in the exam. In this context, in the 2nd Stage, in which the previously taught tunes were presented, the 1st person in the control group was more successful. It was determined that the first person in the experimental group was more successful if in the 3rd and 4th stages, in which new melodies and rhythmic structures were analyzed. On the other hand, important results emerged among the students who started playing baglama for the first time. It has been determined that the 2nd person in the experimental group has a significant difference in scores compared to the 2nd person in the control group in the 2nd, 3rd and 4th stages of the exams and as a result of the general exam. While the second person in the

experimental group got 83 points from this exam, the second person in the control group got 58 points. In this direction, when the plectrum techniques used by the students who started playing baglama for the first time were compared, it was determined that the 'proposed plectrum technique' was more successful than the 'plectrum technique used'. In addition, when an evaluation was made between all the participants in the two groups, it was determined that the 'recommended plectrum technique' made a significant difference compared to the 'plectrum technique used', especially in analysis of melodies and pieces.